

ERKAKLAR VA AYOLLAR JINSIY KASALLIKLARI: TUSHUNCHA, TURLARI VA OLDINI OLISH

Buxoro innovatsion ta'lim va tibbiyot universiteti 3-kurs talabasi

Alimova Gulfiza Abdurashidovna

Jinsiy yo'l bilan yuqadigan kasalliklar (JYUK) — bu jinsiy aloqada bo'lish orqali tarqaladigan infeksiyalar bo'lib, ularning ko'plari asimptomatik bo'lishi mumkin, ya'ni insonda kasallik belgilari sezilmasligi yoki ularning yuzaga kelishi kechikishi mumkin. Erkaklar va ayollarda jinsiy kasalliklar turli xil alomatlar bilan namoyon bo'lishi mumkin va ularning har biri o'ziga xos xavf va oqibatlariga ega. Jinsiy salomatlikka e'tibor qaratish, jinsiy yo'l bilan yuqadigan kasalliklarning oldini olish va erta aniqlash orqali ko'plab asoratlar va salomatlik muammolarining oldini olish mumkin.

1. Jinsiy Kasalliklar: Turlari va Ta'siri

1.1. Erkaklar jinsiy kasalliklari

Erkaklar orasida keng tarqalgan jinsiy kasalliklar quyidagilar:

1.1.1. Chlamydia

Chlamydia — bu bakterial infeksiya bo'lib, erkaklar va ayollarni bir xil darajada ta'sir qiladi. Erkaklarda chlamydia asosan siydik yo'llarida yallig'lanishga sabab bo'ladi. Kasallik simptomlarsiz o'tishi mumkin, ammo siydik chiqarishda og'riq, oqinti va og'riqni keltirib chiqarishi mumkin. Agar davolanmasa, bu kasallik erkaklarda bepustlikka olib kelishi mumkin.

1.1.2. Gonoreya

Gonoreya — gonokokk bakteriyasi sabab bo'ladi. Erkaklarda siydik chiqarishda og'riq, oqinti va genitallarda yallig'lanish sezilishi mumkin. Gonoreya erkaklarda prostata va urug' yo'llarining yallig'lanishiga olib kelishi, shuningdek, semirish va bepustlikka sabab bo'lishi mumkin.

1.1.3. Genital herpes

Genital herpes herpes simplex virusi (HSV) tomonidan keltirib chiqariladi. Erkaklarda genital herpes genital hududda og‘riqli pufakchalar yoki yaralar shaklida namoyon bo‘ladi. Genital herpesni davolash mumkin emas, lekin dori-darmonlar orqali alomatlar boshqarilishi mumkin.

1.1.4. HPV (Human Papillomavirus)

HPV, erkaklar orasida ham keng tarqalgan virusdir. Ko‘plab HPV turlari asimptomatik bo‘lib, ba‘zilarida genital siğillar paydo bo‘ladi. Ayrim yuqori xavfli HPV turlari, ayniqsa, erkaklarda anal saratoniga olib kelishi mumkin.

1.1.5. Trichomoniasis

Trichomoniasis erkaklarda odatda simptomlarsiz o‘tadi, lekin ba‘zan siydik chiqarishda og‘riq va qichishishni keltirib chiqaradi. Bu infektsiya erkaklar uchun ayollarga qaraganda kamroq xavfli bo‘lsa-da, davolanmasa, u jinsiy salomatlik muammolarini keltirib chiqarishi mumkin.

1.2. Ayollar jinsiy kasalliklari

Ayollar jinsiy kasalliklari asosan reproduktiv tizimni ta‘sir qiladi va ba‘zilarini xavfli oqibatlariga olib kelishi mumkin.

1.2.1. Chlamydia

Ayollarda chlamydia infektsiyasi bachadon yo‘llari va tuxumdonlarda yallig‘lanishlarga olib kelishi mumkin. Bu, o‘z navbatida, pelvik yallig‘lanish kasalligiga (PYY) olib kelishi va bepushtlikka sabab bo‘lishi mumkin. Kasallik ba‘zan simptomlarsiz o‘tadi, shuning uchun muntazam tekshiruvlar zarur.

1.2.2. Gonoreya

Ayollarda gonoreya asosan bachadon yo‘llari va tuxumdonlarda yallig‘lanishni keltirib chiqaradi. Kasallik davolanmasa, pelvik yallig‘lanish kasalliklari va bepushtlikka olib kelishi mumkin. Gonoreya asosan vaginal oqintilar, og‘riqli siydik chiqarish va siydik yo‘llari yallig‘lanishini keltirib chiqaradi.

1.2.3. Genital herpes

Ayollarda genital herpes HSV virusining sabab bo‘lishi natijasida genital sohada og‘riqli pufakchalar yoki yaralar paydo bo‘ladi. Genital herpes asosan

jinsiy aloqada yuqadi, lekin bu kasallikning alomatlari qayta-qayta paydo bo‘lishi mumkin. Genital herpesdan to‘liq qutulish imkonsiz, lekin alomatlar dorilar yordamida kamaytirish mumkin.

1.2.4. HPV (Human Papillomavirus)

HPV ayollarda genital siğillarga olib kelishi mumkin. Ba’zi HPV turlari bachadon bo‘yni saratoniga olib kelishi mumkin. HPV erta aniqlansa, og‘ir asoratlarga olib kelishdan oldin davolanishi mumkin. Shu sababli, HPVga qarshi vaksina olish va muntazam tekshiruvlar qilish muhimdir.

1.2.5. Pelvik yallig‘lanish kasalligi (PYY)

Pelvik yallig‘lanish kasalligi (PYY) — bu jinsiy yo‘l orqali yuqadigan infeksiyalar (masalan, chlamydia va gonoreya) natijasida yuzaga keladigan, bachadon va tuxumdonlar yallig‘lanishi holatidir. PYY davolanmasa, ayollarda bepushtlik, homiladorlikda muammolar va boshqa jiddiy asoratlar keltirib chiqarishi mumkin.

1.2.6. Bakterial vaginoz

Bakterial vaginoz — bu vaginal flora muvozanatining buzilishi natijasida yuzaga keladi. Odatda, bu kasallik noqulay hid va qichishishni keltirib chiqaradi. Bakterial vaginoz jinsiy aloqada bo‘lish orqali yuqadi va agar davolanmasa, boshqa jinsiy yo‘l bilan yuqadigan kasalliklar xavfini oshirishi mumkin.

2. Kasalliklarning oldini olish

Jinsiy yo‘l bilan yuqadigan kasalliklardan himoyalaniş uchun bir nechta samarali usullar mavjud:

2.1. Prezervativlardan foydalanish

Prezervativlar jinsiy yo‘l bilan yuqadigan kasalliklarning eng samarali oldini olish vositasi hisoblanadi. Bu nafaqat homiladorlikdan himoya qiladi, balki jinsiy yo‘l bilan yuqadigan kasalliklardan himoya qilishning muhim vositasidir.

2.2. Muntazam tibbiy tekshiruvlar

Jinsiy kasalliklarning ko‘plari asimptomatik bo‘lishi mumkin, shuning uchun muntazam ravishda tibbiy tekshiruvlar, ayniqsa jinsiy aloqada bo‘lishdan keyin zarur. Bu orqali kasalliklar erta aniqlanib, davolashni boshlash mumkin.

2.3. Jinsiy sheriklar sonini cheklash

Bir jinsiy sherik bilan muntazam jinsiy aloqada bo'lish kasalliklar xavfini kamaytiradi. Ko'plab jinsiy sheriklar bilan aloqada bo'lish jinsiy yo'l bilan yuqadigan kasalliklarning tarqalishini oshiradi.

2.4. Sog'lom jinsiy hayot

Jinsiy salomatlikni saqlash uchun jinsiy aloqalardan oldin va keyin gigiena qoidalariga rioya qilish zarur. O'zini va jinsiy sherigini himoya qilish va jinsiy salomatlikni saqlash uchun to'g'ri ma'lumotlarga ega bo'lish muhimdir.

3. Xulosa

Jinsiy yo'l bilan yuqadigan kasalliklar nafaqat ayollar, balki erkaklar uchun ham katta xavf tug'diradi. Ular reproduktiv tizimga jiddiy ta'sir ko'rsatishi, bepushtlikka olib kelishi va boshqa salomatlik muammolariga sabab bo'lishi mumkin. Ushbu kasalliklarning oldini olish uchun prezervativlardan foydalanish, muntazam tekshiruvlar va jinsiy aloqada bo'lishda ehtiyotkorlik muhimdir. O'z salomatligingizni saqlash uchun kerakli choralarni ko'rish, jinsiy yo'l bilan yuqadigan kasalliklarning tarqalishini kamaytiradi va ularni erta aniqlash imkoniyatini yaratadi.